

converses amb anna bofill i levi

Anna Bofill Levi (Barcelona, 1944) és arquitecta i compositora o compositora i arquitecta, tant se val l'ordre perquè en ambdues disciplines ha destacat per igual, ja que per a ella hi ha una estreta relació entre les dues arts a través de les matemàtiques, una altra de les seves passions. No debades la seva tesi doctoral es titula *Generació geomètrica de formes arquitectòniques i urbanes* (1975). I tot plegat ho fa des de la seva condició de dona, parella, mare i àvia, essent una de les pioneres a Espanya en l'aplicació de la perspectiva de gènere el seu doble vessant professional. En el camp de l'urbanisme podem recordar l'influent *Llibre blanc. Les dones i la ciutat* escrit amb **Rosa Maria Dumenjó** i **Isabel Segura** per a la Unió Europea a través de la **Fundació Maria Aurèlia Campany** i que va presentar al parlament anglès quan Londres va ser capital europea. Pel que fa a la música la publicació *Sonidos del Silencio* (2015) on vindica compositores com **Hildegarde von Binger**, **Maddalena Casulana**, **Francesca Caccini**, **Augusta Holmés**, **Gracia Baptista** o **Elena Romero**. Però a més, **Anna Bofill** ha estat membre del premi de dibuix *Joan Miró* i del jurat del *Festival de Teatre de Sitges* i continua en activa amb obres per estrenar a Espanya, França i Itàlia.

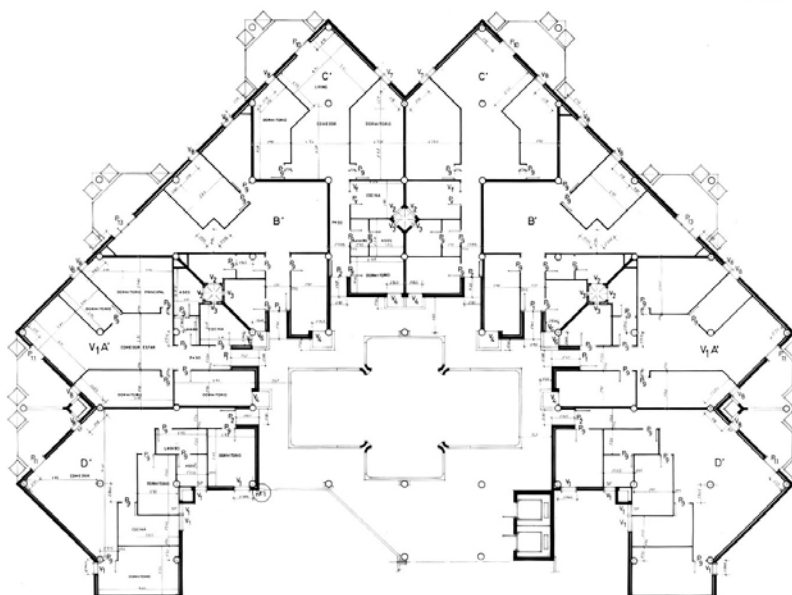
Anna Bofill en el Walden 7. Font: VilaWeb

converses amb anna bofill i levi

Cal dir que no ho ha tingut fàcil en una època i en uns àmbits professionals dominats pels homes com demostra el fet que, el 1973, fos la dona número 28 en llicenciar-se en l'ETSAB. Per tot plegat ha començat a ser reconeguda com ara amb la medalla al treball **President Macià de la Generalitat de Catalunya** (2009).

Aquest estiu hem tingut la sort de poder parlar amb ella en diverses ocasions i ens hem trobat amb una persona oberta, afable, aguda...i amb una intel·lectual, tal com l'havia definit el seu germà amb el qual fundaren el famós **Taller d'Arquitectura**. Volgudament emparentada amb els obradors d'artistes perquè la intenció era generar, en plena dictadura franquista, un espai de llibertat on arquitectes, enginyers, psicòlegs, filòsofs, escriptors, poetes... amb gent com **Salvador Clotas, Ramón Collado, Jose Agustín Goytisolo, Xavier Rubert de Ventós, Serana Vergano...** es debatís, creés, exposés i festegés la vida a través de la cultura com les recordades vetllades d'en **Gerard Claret** amb quina família els **Bofill** tenien una gran amistat. En aquell ambient **Anna Bofill** va experimentar amb nous models d'agrupacions d'habitatges socials. Va estar en l'origen del **Barri Gaudí de Reus** i després de l'edifici **Walden 7 de Sant Just Desvern**. La seva implicació va ser tal que fins i tot va acabar vivint en el Walden.

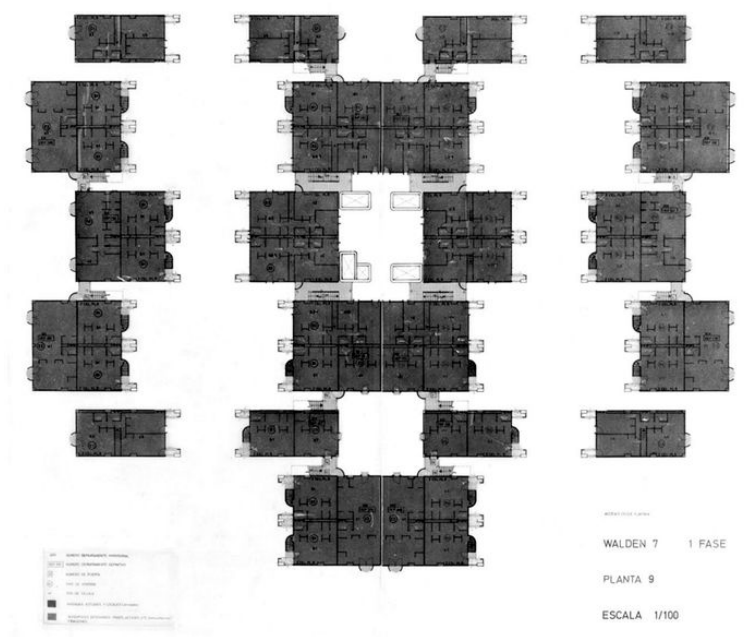
Una de les plantes del Barri Gaudí de Reus. Font: hicarquitectura.com

converses amb anna bofill i levi

En la ciutat tarragonina desenvoluparen un conjunt d'habitatges socials per encàrrec del **Patronat Municipal** de l'habitatge on, a partir d'un mòdul bàsic amb dos tipus de superfícies extreu quaranta-vuit variants per adaptar-se a les necessitats de l'usuari, i tot imbricat amb espais públics de transició i trobada. De les cinc fases previstes només se'n va executar una per culpa de les dificultats econòmiques de l'empresa constructora que es sumaven a les reticències que generava l'innovador projecte.

Amb l'obra barcelonina s'anirà més enllà en pensar en una ciutat en l'espai d'habitatges autogestionats. També aquí havia de ser un conjunt i també aquí només es farà un edifici. El resultat va ser una agrupació habitacional amb serveis i equipaments formada per mòduls de 30 m² que generen un teixit de volums i zones comunitàries que sembla una entitat biològica de creixement orgànic. L'impactant edifici derivada de l'ús de recursos matemàtics i geomètrics segueix les pautes marcades per Anna Bofill en la seva tesi doctoral. Aquells esforços de recerca arquitectònica no van ser compresos en aquell moment, però ara passen per ser exemples de la millor arquitectura contemporània com demostra el fet que ambdues obres formen part dels **Béns Cultural d'Interés Local (BCIL)**.

Planta 9 del Walden 7. Font: Urbipedia.org

converses amb anna bofill i levi

Anna Bofill també va estar implicada en el projecte del **Santuari de Meritxell** i és fàcil trobar la seva signatura en documents enviats des del **Taller d'Arquitectura** al Síndic **Julià Reig**. Ella recorda les reunions amb el **Consell General** on el seu germà, primer liderant el grup d'arquitectes i després des del **Taller d'Arquitectura**, portava la veu cantant. Com, més d'una vegada, havia patit per passar el port d'Envalira, en plena nevada, venint d'alguna de les obres que tenien a França. Recorda també que va ser ella la que va redactar la memòria de la proposta monumental que enllaçava les dos vessants de la vall i com **Peter Hodgkinson** va fer les perspectives. I també va ser ella, qui va fixar les proporcions del Santuari emprant el número d'or.

Anna Bofill

Signatura de la carta del Taller d'Arquitectura dirigida al Síndic Julià Reig amb registre del Consell General número 805-A de data 21.09.1978. Arxiu Consell General.

Ens comentà que l'equip format per **Taller d'Arquitectura**, **Oriol Bohigas**, **Pere Aixàs** i **Albert Pujal** va ser impulsat des del Consell de forma artificial i per això aviat es van quedar sols, després de la renúncia de la resta de components. Per a ells va ser l'oportunitat d'intervenir en un entorn de muntanya poc alterat. Van dubtar si fer quelcom que quedés diluït en el paisatge, que passés desapercbut, de ressonàncies nòrdiques o quelcom més visible, més arquitectònic, més cultural. Podíem dir que més mediterrani. Es va optar per aquesta segona opció, un monumental recorregut de feixes, rampes, escales que des d'una banda de la vall passés a l'altra per sobre d'un llac artificial on el nou Santuari era la baula principal de la proposta. La idea de dimensions territorials estava en línia amb altres similars que s'havien projectat, com la ciutat lineal per a Rio de Janeiro (1929) i el pla Obús per Argel

converses amb anna bofill i levi

(1931) de **Le Corbusier** o la Universitat de Calabria (1974) de **Vittorio Gregotti**, que sí que es van tirar endavant. En aquell moment la gent del **Taller d'Arquitectura** eren conscients que la proposta era colossal i que seria difícil que s'acceptés, però el que volien era deixar-se anar, no posar-se límits en la seva totalitat. Quan es va decidir executar només el Santuari no va suposar una gran decepció.

En **Luis Peirote**, que en aquell moment era un jove llicenciat que treballava al **Taller d'Arquitectura**, fa poc em comentava que encara van fer un darrer intent de fer quelcom similar al país basc però tampoc es va concretar. En **Peirote** fa poc ha tornat a visitar el Santuari, que no havia trepitjat des de la seva inauguració, guiat per **mossèn Ramon** i va trobar que havia embellit bé. Lamenta, però que no es tragués profit de la nau semisoterrània coneguda com la Cripta.

En l'època de Meritxell, **Ricard Bofill** ja meditava decantar-se cap als postulats del postmodernisme i va ser en tornar d'un viatge a Roma quan va decidir canviar definitivament cap a aquest corrent estilístic. Ho recorda perfectament **Anna Bofill**, igual que no oblida les discussions que van tenir en la cerveseria del carrer Balmes on solien quedar. Era una tendència que no li agradava gens i que implicava deixar de banda tot el vessant investigador que era la que més l'interessava. El **Taller** es va anar convertint en un despatx d'arquitectura a l'ús, de ressò internacional, però que perdia la frescor original. Aleshores ella va passar a col·laborar externament amb el **Taller** i després deixar-ho definitivament a principi de la dècada dels anys vuitanta.

Secció transversal del Santuari de Meritxell. Enric Dilmé, 2010.

converses amb anna bofill i levi

Aquests darrers dies l'hem trobat a Lecce, província de la Puglia, Itàlia, preparant l'estrena, el proper 7 de novembre al teatre Palladium de Roma, de l'obra **Ta na sitât** (*En una ciutat*, en llengua friülana) escrita per encàrrec de la **Nuova Consonanza** e l'**Associazine Culturale TKE** per festejar el centenari del naixement de **Pier Paolo Pasolini** (1922-1975). Segons explica la seva composició parteix del poema **Il dí da la me muàrt** (el dia de la meva mort) i vol ser un homenatge a **Pasolini** i al període que va passar a Casarca, el poble natal de la seva mare, entre 1941 i 1953, on visqué moments feliços però també episodis tràgics com la mort del seu germà. **Anna Bofill** explica que treballar amb la llengua friülana i amb la musicalitat que li va donar **Pasolini** al poema ha estat tot un repte. Comenta que ha cercat de respectar la musicalitat pròpia dels versos fent sentir la seva cadència en alguns fragments i, en d'altres, fent emergir la força vital pasoliniana, també enfront de la por a la mort.

Després d'aquestes explicacions un no pot deixar de pensar en la sort que tindríem si **Anna Bofill** traduís la geometria que va idear pel **Santuari de Meritxell** en una composició musical. I encara millor si fos pensada pels germans Claret. Ara que s'apropa el cinquantenari de la inauguració del Santuari seria una ocasió d'or de tancar el cercle. A veure si algú hi pensa!

En tot cas, del que si podem gaudir és de les explicacions que, de tot plegat, ens farà la primavera de l'any vinent després que reservés un lloc en la seva atapeïda agenda per tornar a Andorra. Ho esperem amb ganes!